

امتحانات متمرکز تکمیلی (سطح ۳)

نیم سال اول ۹۵-۹۴

رشته فقه و روای مهر ۹۱

رشته فقه و روای مهر ۹۲

مهر مدرسه

ردیف:		
صورتی:	ساعت برگزاری: ۱۰ صبح	نمره: ۱۴
نمره صورتی:	ساعت برگزاری: ۱۰ صبح	نمره: ۱۶
مجموع:	مجموع: ۷۰ دقیقه	مجموع: ۸۰ دقیقه
شماره یا نام مصحح اول	نمره به عدد	نمره به حرف
شماره یا نام مصحح دوم	نمره به عدد	نمره به حرف

کد آزمون:	۳۹۴۱/۰۸
تاریخ:	۱۳۹۴/۱۰/۱۶
عنوان:	اصول فقه ۵
کتاب:	دروس فی علم الاصول - الحلقة الثالثة
مجموعه:	جزء دوم: از ابتدای ارکان استصحاب تا پایان کتاب (ص ۳۹۱-۲۳۶)

نام و نام خانوادگی: نام پدر: کد ملی: مدرسه علمیه: شهرستان: استان:

۱- طبق نظر شهید صدر (ره) در مثال «إذا دلت الأمانة على نجاسة الماء المتغير و شك في بقاء التغير» چه استصحابی می تواند جاری شود؟ ص ۲۴۳

- الف. استصحاب موضوعی فقط ☐
- ب. استصحاب نجاست ظاهری فقط ☐
- ج. استصحاب موضوعی و عدم ازلی ☐
- د. استصحاب موضوعی و نجاست ظاهری ☒

۲- مفاد دلیل استصحاب را چه بدانیم، اصل مثبت حجت است؟ ص ۲۶۸

- الف. اعتبار سابق بلحاظ کاشفیه ☒
- ب. ارشاد به تعبد به متیقن ☐
- ج. ارشاد به تعبد به یقین ☐
- د. نهی از نقض عملی ☐

۳- آیا «نسخ» به معنای حقیقی اش در شریعت امکان دارد؟ ص ۲۸۴

- الف. نه در مبادی احکام امکان دارد و نه احکام. ☐
- ب. در احکام و مبادی هر دو امکان دارد. ☐
- ج. فقط در احکام امکان دارد. ☒
- د. فقط در مبادی امکان دارد. ☐

۴- چرا در استصحاب موضوعات مرکبه نمی توان با استصحاب جزء، حکم مترتب بر عنوان انتزاعی [مانند اجتماع] را اثبات کرد؟ ص ۲۹۸

- الف. اثبات حکم برای عنوان انتزاعی متعذر است. ☐
- ب. تعدد متیقن و مشکوک ☐
- ج. شک به بقاء نیست. ☐
- د. اصل مثبت می شود. ☒

۵- اگر عام (دلالتش بر عموم با ادات باشد) و خاصی داشته باشیم که خاص متکفل اثبات همان حکم عام برای خاص باشد، ولی در دایره ای کوچک تر، خاص و عام چه حکمی دارند؟ ص ۳۳۳

- الف. مع احراز وحدة الحكم لاتعارض بینهما ☐
- ب. يعتبر الخاص حاکماً و يقدم بالحکومة ☐
- ج. يتعامل معهما تعامل المطلق و المقيد ☒
- د. يعتبر الخاص وارداً و يقدم بالورود ☐

۶- کدام گزینه در مورد تعارض دو دلیل لفظی که از حیث دلالت و سند ظنی باشند، صحیح است؟ ص ۳۶۳

- الف. سری التنافی إلى دلیل حجية الظهور و السند ☒
- ب. سری التنافی إلى دلیل حجية الظهور فقط ☐
- ج. سری التنافی إلى دلیل حجية السند فقط ☐
- د. لامحذور فی التعبد بکلا الدلیلین مطلقاً ☐

۷- بنابر این که رکن دوم استصحاب، «شک در بقاء باشد»، در ضمن مثال توضیح دهید چرا استصحاب در موارد توارد حالتین، بدون در نظر گرفتن تعارض] جاری نمی شود؟ ص ۲۴۸ - ۲ - نمره

جواب: در توارد حالتین یعنی زمانی که دو حالت متضاد حادث شده مثل طهارت و نجاست ولی نمی دانیم کدام یک مقدم است در این حالت زمان متیقن مردد است بین زمان مشکوک که الآن می باشد و بین زمان سابق بر آن، مثل این که می دانید لباستان نجس شده ولی نمی دانید سابقاً نجس شده که آن را یقیناً تطهیر کرده اید و یا الآن نجس شده است که یقیناً تطهیرش نکرده اید. ارکان استصحاب در این گونه موارد تمام نیست، زیرا اگر الآن نجاست حادث شده باشد این نجاست حالت سابقه ندارد چه این که در زمان قبل علم به تطهیر داریم و اگر سابقاً نجاست حادث شده باشد یقین به ارتفاع آن داریم و شکی در بقاءش نداریم.

۸- با توجه به عبارت «ان ارکان الاستصحاب غیر تامه، لأنّ الجعل لاشک فی بقائه، و المجعول لایقین بحدوثه ... و قد یجاب علی ذلک بجوابین: أحدهما: أنا نستصحب سببیه الغلیان للحرمة، و هی حکم وضعی فعلی معلوم حدوثا و مشکوک بقاء» اعتراض میرزای نائینی (ره) به استصحاب حکم تعلیقی و جوابی که از آن داده شده است را بنویسید. ص ۲۷۷ - ۲ نمره

جواب: ارکان استصحاب تام نیست، زیرا اگر مرادتان از اجراء استصحاب به لحاظ عالم جعل باشد یعنی استصحاب بقاء جعل در عالم تشریع، جاری نیست چه اینکه در عدم ارتفاع این جعل شک نداریم، یعنی یقین به عدم نسخ آن داریم.

و اگر مرادتان اجراء استصحاب به لحاظ عالم مجعول باشد، یعنی بقاء حرمت فعلیه که برای انگور جوشیده جعل شده است، باز هم جاری نیست، چه این که فعلیت حرمت تابع فعلیت همه قیودش است که در مقام ما همه قیود به فعلیت نرسیده‌اند، یعنی انگور تازه‌ای که جوشیده باشد نداریم، پس یقین به حدوث حرمت فعلی نداریم.

و اگر مرادتان استصحاب حکم تعلیقی است یعنی استصحاب حکمی که معلق بر شرطش است، این استصحاب هم جاری نیست، زیرا این قضیه شرطیه و حکم تعلیقی، اثر انتزاعی است که عقل با ملاحظه جعل حکم بر موضوع مقدر الوجودش انتزاع می‌کند، و هیچ اثر تبعیدی ندارد.

جواب اشکال: ما سببیت غلیان برای حرمت که یک حکم وضعی است را استصحاب می‌کنیم، وقتی انگور تازه بود غلیان یقیناً سبب حرمت بود، الآن که انگور زیبی شده شک می‌کنیم غلیان هنوز سبب است یا خیر؟ استصحاب می‌کنیم بقاء سببیت آن را.

۹- عبارت «فنحن مثلاً نری جریان استصحاب عدم الکریه فی صورة الجهل بالزمانین (الکریه و الملاقاة) مع افتراض ان فترة تردد زمان الارتفاع أوسع من فترة تردد حدوث الملاقاة فی المثال المذكور (كان الماء مسبقاً بعدم الکریه و یعلم الآن بصیورته کراً و حدث فی هذه الفترة ملاقاة للنجس)» را در ضمن مثال تبیین نمایید و وجه جریان استصحاب را بنویسید. ص ۳۰۷ - ۲ نمره

جواب: اگر زمان احتمال تحقق کریه وسیع‌تر از زمانی باشد که احتمال حدوث ملاقات در آن وجود دارد، مثل این که تحقق کریه میان ساعت یک و دو و سه مردد باشد و احتمال حدوث ملاقات در ساعت یک و دو وجود داشته باشد در این حالت واقع زمان ملاقات یکی از ساعت‌های یک و دو است. در این صورت شهید می‌فرماید استصحاب عدم کریه جاری است.

وجه جریان استصحاب: حدوث ملاقات چه در ساعت یک باشد یا دو باشد احتمال دارد عدم کریه در آن زمان باقی باشد؛ زیرا ممکن است زمان حدوث کریه ساعت سه باشد. بدین ترتیب شک در بقاء، در عدم کریه احراز شده است و ارکان استصحاب موجود بوده و استصحاب جاری می‌شود.

۱۰- دو وجه از وجوه ناظر بودن دلیل حاکم بر محکوم که موجب تقدیم دلیل حاکم بر محکوم می‌شود را بنویسید. ص ۳۳۰ - ۱ نمره

جواب: ۱. دلیل حاکم در قالب تفسیر القاء شده باشد، مثل این که بگوید مقصود من از فلان حکم چنین بود. ۲. حاکم به لسان نفی موضوع وارد شده باشد، هر چند در موارد حکومت، موضوع حقیقتاً منتفی نیست. مثل «لا ربا بین الولد و الولد» که موضوع ربا را ادعاء در مورد پدر و پسر نفی می‌کند. ۳. قبول عرفی مفاد حاکم منوط به ثبوت محکوم در مرتبه‌ای سابق بر مفاد حاکم باشد. مثل اینکه عرف وقتی مفاد دلیل «لاضرر» را نسبت به حالت ضرر می‌پذیرد که بیش از این، حکمی نسبت به تمام حالات ثابت شده باشد و بعد از آن، حالت ضررش نفی شده باشد.

۱۱- حکومت را در این عبارت «إذا تعارض اصل سببی و اصل مسببی كان الاصل السببی مقدماً، ... و قد فسر ذلک علی اساس الحكومة» ضمن مثال توضیح دهید و اشکال شهید بر آن را بنویسید. ص ۳۵۱ - ۲ نمره

جواب: اگر لباس نجسی را با آبی که سابقاً طاهر بوده و الآن در طهارتش شک داریم بشوییم، استصحاب طهارت آب که اصلی سببی است بر استصحاب نجاست لباس که اصل مسببی است، مقدم می‌شود.

این تقدیم بر اساس حکومت اصل سببی بر مسببی است، زیرا موضوع استصحاب نجاست لباس، شک در بقاء نجاست لباس است، در حالی که استصحاب طهارت آب، تعبداً شک در تمام آثاری را که بر طهارت آب مترتب می‌شود را برطرف می‌کند که یکی از این آثار تطهیر همین لباس نجس است، لذا تعبداً موضوع استصحاب نجاست مرتفع می‌شود.

اشکال شهید: حکومت متوقف است بر این که احراز تعبدی به وسیله اصل سببی، جانشین قطع موضوعی شود، که این مطلب مناقشه دارد. [نقد دیگر در کتاب]

۱۲- وجه امتناع و غیرمعقول بودن جعل حجیت واحده و جعل حجّین مشروطین در عبارت «أما البحث الثبوتی، فقد یقال فیه: انّ الحجیة التخییریة غیر معقولة، لانه إما أن یراد بها جعل حجیة واحدة أو جعل حجّیتین مشروطیتین» را بنویسید. ص ۳۷۶ و ۳۷۷ - ۲ نمره

جواب: اولی ممتنع است زیرا حجیت واحده یا برای خصوص یکی از خبرها است که با فرض تخیری بودن حجیت ناسازگار است یا برای جامع به نحو مطلق الوجود ثابت است که باید برای هر دو خبر ثابت باشد، در حالی که با هم متعارضند و یا باید برای جامع به نحو صرف الوجود ثابت باشد که لازمه‌اش عدم سریان حجیت به فرد است و صرف وجود جامع هم مدلولی ندارد تا دلیل حجیت خبر شامل آن شود. بنابر این جعل حجیت واحده غیر معقول است.

اما جعل حجّین مشروطین ممتنع است زیرا حجیت هر یک از خبرها اگر مشروط به التزام به آن‌ها باشد لازم می‌آید در صورت عدم التزام به هیچ‌یک از آن‌ها، هیچ کدام حجیت نباشد و اگر مشروط به التزام به ترک دیگری باشد لازم می‌آید در صورت التزام به ترک هر دو، هر دو خبر حجت نباشند.

※ سؤال زیر مختصّ طلاب غیر حضوری می‌باشد:

۱۳- با توجه به عبارت «ان الاستصحاب یتقوم بلزوم انتهاء التعبد فیه الی أثر عملی، إذ لو لم یتربأی أثر عملی علی التبعّد الاستصحابی كان لغوا، و قرینة الحکمة تصرف اطلاق دلیل الاستصحاب عن مثل ذلک»، اعتبار وجود أثر عملی برای جریان استصحاب را در ضمن مثال تبیین نمایید. ص ۲۵۹ - ۲ نمره

جواب: مقوم جریان استصحاب این است که یک اثر عملی داشته باشد تا تعبد استصحابی صحیح باشد، زیرا اگر اثر عملی‌ای وجود نداشته باشد، تعبد به استصحاب لغو و بی‌فایده است، مثلاً استصحاب اینکه ماشینی که جلوی درب منزلمان پارک بود هنوز هم هست، جاری نیست، زیرا بود و نبود ماشین اثر عملی ندارد که بخواهیم آن را بر بودن ماشین بار کنیم. لذا قرینه حکمت یعنی لغو بودن در صورت عدم اثر عملی به مانند قرینه لبی متصل جلوی انعقاد اطلاق را می‌گیرد و ادله انصراف پیدا می‌کند به صورت وجود اثری عملی.